

Tokom održavanja radionice, pored izlaganja rezultata aktuelnih istraživanja, od strane Jon Ansona je stigao predlog da učesnici organizuju jednodnevnu radionicu koja bi prethodila narednoj Evropskoj populacionoj konferenciji – EPC 2016, koja će se održati u Majncu (Nemačka) u periodu od 31. avgusta do 3. septembra 2016. Ideja je da se radionica održi dan pre početka konferencije. Predlog je ostavljen na razmatranje svim učesnicima radionice u Pragu, a konačna odluka će biti doneta početkom 2016.

Daniela Arsenović

PRIKAZI

Paolo Ruspini, John Eade

A DECADE OF EU ENLARGEMENT: A CHANGING FRAMEWORK AND PATTERNS OF MIGRATION

specijalni broj *Central and Eastern European Migration Review (CEEMR)*

Vol. 3, No. 2, Dec. 2014, ISSN 2300-1682

Ovaj specijalni broj CEEMR-a¹ posvećen je migracionim kretanjima u Evropskoj uniji (EU) posle 2004. godine. Proširenjem od 2004. i 2007. pokrenuti su novi tokovi, prvenstveno u Centralnoj Evropi i iz nje, a ekonomska kriza iz 2008. izazvala je, odnosno ubrzala neke migracije, usporila ili preorijentisala druge. Priređivači, Paolo Ruspini, sa Univerziteta u Luganu (USI) i John Eade, sa Univerziteta Roehampton, i autori, među kojima poznati specijalisti migracija, analiziraju migracije u tom periodu iz perspektiva svojih disciplina.

Tri teksta su posvećena Poljacima, pionirima postkomunističkih migracija, najpokretljivijim i najbrojnijima među migrantima iz Centralne i Istočne Evrope. John Salt i Marek Okolski upoređuju poljske i britanske podatke i daju procenu broja Poljaka u Ujedinjenom Kraljevstvu, kojih je, po nekim izvorima, blizu milion. Zašto je tako veliki broj i u veoma kratkom roku došao u tu zemlju? Po autorima, radi se o "pravim ljudima, na pravom mestu i u pravo vreme". Drugim rečima, njihov profil (mladi i kvalifikovani) i spremnost da, u kontekstu velike nezaposlenosti u

¹ On-line časopis koji je 2012. godine pokrenuo Centar za istraživanja migracija Varšavskog univerziteta (www.ceemr.uw.edu.pl).

Poljskoj, migriraju i prihvate poslove ispod svojih kvalifikacija, bio je pravi odgovor na tražnju za radnom snagom u zemlji prijema. Ona im je zakonski olakšala dolazak, za razliku od drugih evropskih partnera koji su sprečavali migraciju novih građana EU. Osim toga, tako masovne i vremenski koncentrisane migracije ne bi bile moguće bez učešća britanskih posredničkih agencija za zapošljavanje, za koje su fleksibilni i pokretljivi Poljaci postali glavna ciljna grupa. Kako Katherine Jones tvrdi u svom tekstu, bez tih agencija, poljski zemljoradnici bez znanja jezika i humanog kapitala koji bi mogli iskoristiti u inostranstvu, nikada ne bi krenuli put Velike Britanije, za njih neuobičajene destinacije. Ne bi se našli u Velsu, regiji gde ih je sada veoma mnogo i gde Julie Knight, John Lever i Andrew Thompson istražuju društvenu pokretljivost tih novih migranata, upoređujući njihovu integraciju u ruralnoj, semiurbanoj i urbanoj sredini (Kardif). Autori podvlače raznovrsnost migrantskih putanja i iskustava s obzirom na veoma različite resurse kojima u početku raspolažu ti novi građani Evropske unije. Sama činjenica da oni mogu da predvide svoj boravak, bez ikakvih prepreka u pogledu dužine boravka, pruža prilike za lični i profesionalni razvoj. Time se, nekima od njih, otvara perspektiva za pokretljivost na britanskom tržištu rada, dok mnogi drugi ostaju zavisni od promena na tržištu.

Od svih novih građana Unije, Mađari su, pored Slovenaca i Čeha, najmanje mobilni. Koristeći se statističkim izvorima i etnografskim intervjuima, Chris Moreh analizira njihovo kretanje prema Ujedinjenom Kraljevstvu posle 2004. godine i njihov život "između". Kao što se da očekivati, migranti sa znanjem jezika i bogatim humanim kapitalom su u prednosti, a veoma pomaže i posredništvo agencija za zapošljavanje. Što se tiče Mađara, koji su se vratili u zemlju u nadi da će naći posao zahvaljujući svojim novostečenim kvalifikacijama i radnom iskustvu, većina ih je razočarana. Sa ekonomskom krizom koja je veoma pogodila Mađarsku, međunarodna pokretljivost Mađara se povećava, a autor predviđa da će taj trend pogotovo biti karakterističan za drugu deceniju nakon ulaska Mađarske u Evropsku uniju.

Bugari su malo pokretljiviji, pogotovo od kako je njihova zemlja postala članica EU, ali po broju daleko od Poljaka i Rumuna; oni su danas prisutni širom Evropske unije. Vesela Kovacheva analizira glavne tendencije bugarske migracije u Nemačkoj i kao prekretnicu podvlači momenat pristupanja Bugarske EU.

Tri teksta se pozivaju na komparativna istraživanja. Maura Farrell, Emilija Kairyté, Birte Nienaber, John McDonagh i Marie Mahon poredе strategije povratka u zemlju kod migranata sa sela, iz Irske i Litvanije. Heinz Fassmann i članovi njegove grupe, Ursula Reeger i Joseph Kohlbacher, vraćaju teoriju "push-pull" i analiziraju evoluciju migracionih tokova u

zemljama EU-15, a posebno u Austriji, od 2004. do 2011. godine. U tom periodu se broj migranata poreklom iz Centralne i Istočne Evrope učestvostručio. Promena statusa je nadprosečno uticala na migraciju Poljaka, Bugara i pogotovo Rumuna, kojih je sedam puta više nego pre osam godina, u vreme priključenja Rumunije Evropskoj uniji. Ti globalni trendovi su potvrđeni u Austriji gde, između ostalog, postoji i transnacionalno tržište rada zahvaljujući pendularnim migracijama (shuttle migrations). U sledećem tekstu Heinz Fassmann, Elisabeth Musil, Ramon Bauer, Attila Melegh i Kathrin Gruber poredе migracionu dinamiku i demografski razvoj u osam zemalja Istočne i Južne Evrope koje, kao i gotovo ceo kontinent, karakteriše pad nataliteta.

Analize u navedenim tekstovima značajno doprinose rasvetljavanju specifičnog dejstva decenije evropskih proširenja na istok na dinamiku migracionih kretanja prema Evropskoj uniji i iz nje. Pored toga, autori pokreću i pitanja i dolaze do zaključka od opšteg značaja za istraživanja o migracijama pokazujući kako je važno i korisno uporedno uzeti u obzir perspektive zemlje emigracije i imigracije, bilo da se radi o statističkim ili drugim izvorima u istraživanju. Autori dalje podvlače da je važno istražiti vezu između determinanti migracija, transnacionalne prakse i integracije, na lokalnom, odnosno nacionalnom nivou, raznih kohorti migranata ili generacija koje su proizašle iz migracija. Uloga posrednika je u centru analize u nekoliko tekstova, bilo da se radi o mrežama bliskih migrantima ili o agencijama za zapošljavanje, bez kojih ne bi došlo da uspešnog i brzog zapošljavanja, kao na primer Poljaka u Ujedinjenom Kraljevstvu. I na kraju, imajući u vidu kompleksne konfiguracije sadašnjih migracija, autori plediraju za upotrebu novih izvora i adekvatnijih metodoloških pristupa.

Ovaj zbornik tekstova će zanimati ne samo studente i specijaliste za migracije Centralne i Istočne Evrope, nego i sve one koji se bave analizom novih trendova u migracijama u 21. veku.

Mirjana Morokvašić